

„На основу члана \_\_\_\_ Статута предузећа „Х“ и чл. 2, 12, 16, 21, 29. и 37. Закона о рачуноводству и ревизији („Службени лист СРЈ“, бр. 71/2002), Управни одбор предузећа „Х“, на седници одржаној дана \_\_\_\_\_ 2004. године, доноси

## **ПРАВИЛНИК О РАЧУНОВОДСТВУ И РАЧУНОВОДСТВЕНИМ ПОЛИТИКАМА**

### **I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

#### Члан 1.

Овим правилником уређују се организација рачуноводственог система, интерни рачуноводствени контролни поступци, одређују лица која су одговорна за законитост и исправност настанка пословне промене и састављање исправа о пословној промени, уређује кретање рачуноводствених исправа и рокови за њихово достављање на даљу обраду и утврђују рачуноводствене политике предузећа у складу са свим захтевима Међународних стандарда финансијског извештавања (Међународних рачуноводствених стандарда), као и свим тумачењима Сталног комитета за тумачења Стандарда.

#### Члан 2.

Одредбе овог правилника односе се и на зависна предузећа, зависне друге пословне субјекте, сталне пословне јединице и делове предузећа који су основани у иностранству или у другој републици, ако прописима државе, односно републике у којој су основани није на другачији начин утврђена обавеза вођења пословних књига, састављања и ревизије финансијских извештаја.

За пословне субјекте из става 1. овог члана за које прописима државе, односно републике у којој су основани није на другачији начин утврђена обавеза вођења пословних књига, састављања и ревизије финансијских извештаја, воде се пословне књиге и састављају финансијски извештаји у рачуноводству предузећа.

### **II. ОРГАНИЗАЦИЈА РАЧУНОВОДСТВЕНОГ СИСТЕМА**

#### Члан 3.

Рачуноводство предузећа обухвата скуп послова који обезбеђују функционисање рачуноводственог информационог система и послова финансијске функције. За обављање тих послова организује се служба (сектор) за рачуноводство и финансије.

Рачуноводствени информациони систем представља део информационог система предузећа који обезбеђује податке и информације о финансијском положају, успешности и променама у финансијском положају предузећа за интерне и екстерне кориснике.

Финансијска функција обухвата послове контроле новчаног пословања и кредита, односе с пословним банкама, финансирање пословних функција, управљање потраживањима и обавезама, обрачуне и плаћања пореза, доприноса, царина и других дажбина, обрачуне и исплате зарада и накнада зарада, благајничко пословање, наплате и исплате преко текућих динарских и девизних рачуна.

У оквиру службе (сектора) рачуноводства и финансија обављају се послови:

- финансијског књиговодства;
- књиговодства трошкова и учинака (књиговодство производње);

- вођење аналитике, помоћних књига и евиденција;
- рачуноводствено планирање;
- рачуноводствени надзор и контрола;
- рачуноводствено извештавање и информисање;
- састављање и достављање периодичних и годишњих финансијских извештаја;
- благајничко пословање;
- обрачун зарада, накнада зарада и других примања запослених;
- обрачун и плаћање по уговорима о делу, ауторским и другим уговорима;
- обрачун и плаћање пореза, доприноса, царина и других дажбина;
- састављање и достављање пореских пријава и других прописаних обрачуна и евиденција од стране државних и других органа;
- врши наплату и плаћање преко динарских и девизних рачуна предузећа.

За организацију и функционисање рачуноводствених и финансијских послова одговоран је руководилац рачуноводства.

Обављање послова у служби рачуноводства и финансија и одговорност запослених уређује се општим актом којим се уређује радни однос и систематизација послова и радних задатака у предузећу.

## **Пословне књиге**

### **Члан 4.**

Рачуноводствени подаци и информације о стању и променама на имовини, обавезама и капиталу, приходима, расходима и резултату пословања обезбеђују се у пословним књигама које чине:

- дневник,
- главна књига, и
- помоћне књиге.

Дневник представља хронолошку евиденцију пословних промена по датуму настанка, броју и називу рачуна главне књиге, дуговном и потражном износу рачуна главне књиге и кратком објашњењу настале пословне промене. Када се ради о књижењу које има више од једног дуговања и потраживања, у дневник се прво уносе књижења на дуговој страни рачуна, а онда књижења на потражним рачунима. Дневник омогућава увид у хронолошку евиденцију свих трансакција у пословању и користи се за спречавање и изналажење грешака у књижењу.

Главна књига представља скуп свих рачуна контног оквира предузећа на којима се обухватају подаци и информације о променама на имовини, обавезама, капиталу, приходима и расходима предузећа. Књижења пословних промена на рачунима главне књиге врше се преносом дуговних и потражних књижења из дневника. Сваки износ из дневника који је унет у колону дугује преноси се на дуговну страну рачуна у главној књизи, а сваки износ из колоне потражује дневника преноси се на потражну страну рачуна главне књиге.

Помоћне књиге су аналитичке евиденције које се воде по врсти, количини и вредности за нематеријалну и материјалну имовину (нематеријална улагања, основна средства, залихе материјала, робе, недовршену производњу и готове производе), за финансијска средства (као што су девизе, потраживања од купаца, потраживања по примљеним меницама, датим кредитима и другим хартијама од вредности), за финансијске обавезе (као што су обавезе за порезе и друге дажбине, према добављачима, по издатим меницама и емитованим другим

хартијама од вредности, обавезе по узетим кредитима, обавезе према запосленима и другим лицима) и инструменте капитала (као што су обичне и приоритетне акције, опције за упис или куповину обичних акција предузећа које их је емитовало, откупљене сопствене акције, удели у капиталу и други инструменти капитала).

Пословне књиге воде се тако да омогућавају контролу исправности књижења, чувања и коришћења података, као и увид у хронологију извршених књижења и сагледавање свих промена на рачунима главне књиге и помоћних књига.

Пословне књиге могу се водити у слободним листовима, повезане или пренете на неки од електронских или магнетних медија, тако да се по потреби могу одштампати или приказати на екрану.

### **Вођење пословних књига**

#### **Члан 5.**

Вођење пословних књига, састављање и презентација финансијских извештаја предузећа врши се у складу са рачуноводственим начелима дефинисаним у оквиру Међународних стандарда финансијског извештавања и рачуноводственим политикама утврђеним овим правилником.

Вођење пословних књига, састављање и презентацију финансијских извештаја предузећа обавља стручно лице које испуњава следеће услове:

- 1) да има положен стручни испит за одговарајуће стручно звање (рачуновођа, самостални рачуновођа и овлашћени рачуновођа);
- 2) да није кажњавано за кривична дела која га чине недостојним за обављање послова из области рачуноводства.

Вођење пословних књига и састављање финансијских извештаја одлуком органа управљања може да се повери и другом предузећу или предузетнику, који испуњава прописане законске услове за вођење пословних књига и пружање рачуноводствених услуга.

### **Рачуноводствене исправе**

#### **Члан 6.**

Књижење пословних промена на имовини, обавезама, капиталу, приходима и расходима врши се на основу веродостојне рачуноводствене исправе.

Рачуноводствену исправу састављају лица одговорна за обављање одговарајућих послова чијим извршењем настају пословне промене за које се састављају рачуноводствене исправе. Руководилац организационог дела, односно службе одређује лице које саставља рачуноводствену исправу о насталом пословном догађају, односно пословној промени.

Рачуноводствена исправа мора да обухвати све податке потребне за књижење у пословним књигама, тако да се из исправе о пословној промени може сазнати основ настале пословне промене.

Рачуноводствена исправа саставља се у потребном броју примерака, на месту и у времену настанка пословног догађаја, и мора бити потписана од стране лица одговорних за настанак пословне промене.

#### Члан 7.

Рачуноводственом исправом сматра се и исправа добијена телекомуникационим путем, укључујући и електронску размену података између рачунара у складу са усвојеним стандардима.

Пошиљалац је одговоран да подаци на улазу у телекомуникациони пренос буду засновани на рачуноводственим исправама, као и за чување оригиналне исправе.

За тачност пренесених порука телекомуникационим путем и путем електронске размене одговоран је давалац услуга, односно посредник у обављању такве трансакције.

#### Члан 8.

Лица одговорна за састављање и контролу рачуноводствених исправа својим потписом на исправи гарантују да је она истинита и да верно приказује пословну промену.

Контролом рачуноводствених исправа пре књижења утврђује се њихова потпуност, истинитост, рачунска тачност и законитост.

#### Члан 9.

Рачуноводствена исправа и документација у вези са насталом пословном променом доставља се на књижење најкасније у року од осам дана од дана настанка пословне промене.

Лица која воде пословне књиге, после спроведене контроле примљених исправа, дужна су да пословну промену прокњиже у пословним књигама наредног дана, а најкасније у року од пет дана од дана пријема рачуноводствене исправе.

#### Члан 10.

Пословне књиге предузећа воде се на рачунару.

Рачуноводствени софтвер који се користи за вођење пословних књига и састављање финансијских извештаја, мора да обезбеди функционисање система интерних рачуноводствених контрола и онемогући брисање прокњижених пословних промена.

### **Интерне рачуноводствене контроле**

#### Члан 11.

Систем интерне контроле обухвата све мере које се предузимају у циљу:

- 1) заштите средстава од прекомерног трошења, превара или неефикасне употребе;
- 2) обезбеђења поузданости и веродостојности рачуноводствених података;
- 3) обезбеђења извршења послова у складу са усвојеном политиком управе;
- 4) оцене рада свих радника, руководилаца и организационих делова у оквиру предузећа.

Интерне контроле обухватају све мере и поступке који се спроводе ради обезбеђења услова да цело предузеће ради у складу са плановима и политикама које је усвојила управа.

Интерна рачуноводствена контрола треба да обезбеди поузданост и веродостојност рачуноводствених евиденција и података и финансијских извештаја.

Свака пословна промена, односно трансакција, да би била поуздана и веродостојана, треба да прође четири одвојене фазе, и то:

- да је прописано одобравње настанка такве пословне промене;
- да буде одобрена од надлежног руководиоца;
- да буде извршена, и
- да је евидентирана у пословним књигама.

## Члан 12.

У циљу обезбеђења поузданости и веродостојности рачуноводствених података и информација треба обезбедити спровођење следећих мера интерне контроле:

- запослени који су материјално задужени средствима или користе одређена средства не могу да воде рачуноводствену евиденцију за та средства;
- запослене који се дуже материјалним и новчаним средствима, уколико је могуће, треба повремено замењивати другим запосленима (ротација запослених) који могу открити грешке и неправилности које су претходни запослени учинили;
- запослени који воде аналитичку евиденцију купаца не могу вршити готовинске новчане наплате од купаца за које воде евиденцију;
- рачуноводствене исправе, као што су чекови, менице, фактуре, наруџбенице и други документи морају бити означени серијским бројевима и издавани по редоследу тих бројева;
- захтеви за набавку (требовања и др. документи) на основу којих се врши наручивање набавке материјала и робе не могу се извршавати ако претходно нису оверени од стране овлашћеног руководиоца. Копија захтева за набавку са рачуном и отпремницом добављача шаље се служби рачуноводства и финансија, која не може извршити плаћање и књижење те промене без одобреног захтева;
- наруџбеница за набавку материјала и робе саставља се у више копија, од којих се оригинал шаље добављачу, на основу којег он шаље робу и рачун на бази унетих података из наруџбенице. Друга копија наруџбенице шаље се рачуноводству предузећа заједно са рачуном добављача и пријмницом магацина да је роба преузета након пријема робе и фактуре добављача, док следеће копије остају код лица која састављају и одобравају наруџбенице;
- пре обрачуна зарада запослених треба извршити контролу радног времена за које се врши обрачун и обезбедити брз и тачан обрачун и исплату зарада и накнада зарада и плаћање прописаних пореза и доприноса.

## Члан 13.

Усклађивање промета и стања главне књиге са дневником и помоћних књига са главном књигом врши се пре пописа имовине и обавеза и пре састављања финансијских извештаја.

Стање имовине и обавеза у књиговодству усклађује се најмање једном годишње са стварним стањем које се утврђује пописом.

Усклађивање међусобних финансијских пласмана и потраживања са дужницима, односно обавеза са повериоцима врши се једном годишње са стањем на дан 1. децембра, достављањем у писменом облику података о стању потраживања и обавеза на тај дан.

Попис књига, филмова, фотоса, архивске грађе и др., врши се сваке треће године.

Попис имовине и обавеза врши се на крају пословне године, са стањем на последњи дан пословне године.

Изузетно од одредбе става 5. овог члана, попис робе и материјала на складишту и магацину врши се и у току године.

## Члан 14.

Поред редовног пописа имовине, потраживања и обавеза који се врши на крају пословне године, у току године врши се ванредан попис и усклађивање стања и приликом примопредаје дужности рачунополагача, промене продајних цена производа и робе, статусне промене, промене облика организовања, продаје правног лица, својинске трансформације,

отварања, односно закључења поступка редовне ликвидације и стечаја правног лица и у другим случајевима предвиђеним законом.

### **Чување пословних књига и рачуноводствених исправа**

#### **Члан 15.**

Рачуноводствене исправе и пословне књиге чувају се у пословним просторијама правног лица (предузетника), односно код предузећа или предузетника којима је поверено вођење пословних књига, у роковима који су као најкраћи прописани Законом о рачуноводству и ревизији.

Пословне књиге које се воде на рачунару и рачуноводствени софтвер који се користи за вођење пословних књига чувају се на рачунару и одговарајућем медију за архивирање података. По истеку пословне године, дневник и главна књига штампају се и штампани чувају у роковима прописаним у ставу 1. овог члана.

### **III. РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ**

#### **Члан 16.**

Рачуноводствене политике су посебна начела, основи, конвенције, правила и пракса које је усвојило предузеће за припремање и приказивање финансијских извештаја у складу са Међународним стандардима финансијског извештавања.

Усвојене рачуноводствене политике односе се на признавање, мерење и процењивање средстава, обавеза, прихода и расхода предузећа.

### **Нематеријална улагања**

#### **Члан 17.**

Нематеријална улагања су одредива немонетарна средства без физичког садржаја која служе за производњу или испоруку робе или услуга, за изнајмљивање другим лицима или се користи у административне сврхе. Нематеријалним улагањима сматрају се:

- улагања у концесије;
- улагања у развој нових производа и производњу нових или значајно унапређених материјала, уређаја, производа, процеса, система или услуга пре почетка комерцијалне производње или употребе;
- улагање у научно и техничко знање;
- улагање у креирање и примену нових процеса или система;
- улагање у набавку лиценце;
- стицање права на интелектуалну својину;
- улагање у познавање тржишта и трговачке ознаке (укључујући робне марке и објављене наслове).

Уобичајени примери позиција које се обухватају у оквиру нематеријалних улагања јесу компјутерски софтвер, патенти, ауторска права, играни филмови, листе клијената, права сервисирања хипотека, дозволе за риболов, увозне квоте, франшизе, односи са купцем или добављачем, лојалност купаца, удео на тржишту и маркетиншка права.

**Нематеријално улагање почетно се мери (признаје) по набавној вредности или цени коштања.**

Након почетног признавања, нематеријално улагање исказује по набавој вредности или цени коштања умањеној за укупну амортизацију и укупне губитке због обезвређења.

**Алтернативни поступак:**

*Након почетног признавања, нематеријално улагање исказује се по ревалоризованом износу који представља његову поштену вредност на дан ревалоризације, умањену за укупну накнадну амортизацију и укупне накнадне губитке због обезвређења.*

*За потребе ревалоризације, поштена вредност одређује се позивањем на активно тржиште. Ревалоризација се врши онолико редовно колико је довољно да се исказана вредност не разликује значајно од вредности која би се утврдила применом поштене вредности на дан биланса стања.*

*Када, због ревалоризације, дође до повећања исказаног износа средстава, позитиван учинак ревалоризације исказује се непосредно у корист сопственог капитала, као ревалоризациона резерва. Међутим, позитиван учинак ревалоризације признаје се као приход од укидања ревалоризационих резерви истог средства до износа који је једнак негативном учинку ревалоризације истог средства, који је претходно био признат као расход.*

*Када због ревалоризације дође до смањења исказане вредности, негативан учинак ревалоризације признаје се као расход. Међутим, негативан учинак ревалоризације исказује се непосредно на терет одговарајуће ревалоризационе резерве, до износа који није већи од укупног износа ревалоризационих резерви за то исто средство.*

*Основицу за амортизацију нематеријалних улагања чини поштена вредност по одбитку њихове преостале вредности. Нова процена преостале вредности врши се на дан сваке ревалоризације средстава, коришћењем цена које преовлађују на тај дан.*

*Преостала вредност нематеријалних улагања сматра се једнаком нули, осим када:*

- 1) постоји уговорна обавеза трећег лица да откупи то средство на крају његовог преосталог века трајања, или*
- 2) за то средство постоји активно тржиште на којем се може одредити преостала вредност и да ће то тржиште трајати и на крају века тог средства.*

Основицу за амортизацију нематеријалних улагања чини набавна вредност или цена коштања по одбитку њихове преостале вредности.

Преостала вредност нематеријалних улагања сматра се једнаком нули, осим када:

1. постоји уговорна обавеза трећег лица да откупи то средство на крају његовог преосталог века трајања; или
2. за то средство постоји активно тржиште на којем се може одредити преостала вредност и да ће то тржиште и на крају века тог средства.

Нематеријална улагања отписују се путем пропорционалне стопе амортизације у року од пет година, осим улагања чије је време коришћења утврђено уговором, када се отписивање врши у роковима који проистичу из уговора. Амортизација goodwill врши се у року који не прелази 20 година.

Интерно настали goodwill не признаје се као нематеријално улагање.

**Алтернативни поступак:**

*Нематеријална улагања отписују се путем дегресивног или функционалног метода.*

## Основна средства

### Члан 18.

Основна средства (некретнине, постројења и опрема), су материјална средства која предузеће држи за употребу у производњи или за испоруку робе или пружање услуга, за изнајмљивање другим лицима или у административне сврхе, и за која се очекује да ће се користити дуже од једног обрачунског периода.

Некретнина, постројење и опрема признају се као средство: (а) када је вероватно да ће будуће економске користи по основу тог средства притицати у предузеће и (б) када набавна вредност или цена коштања тог средства може поуздано да се измери.

Класу некретнине, постројења и опреме чине групе средстава сличне природе и употребе у пословању предузећа, као што су:

- (а) земљиште;
- (б) земљиште и зграде;
- (ц) машине;
- (д) бродови;
- (е) авиони,
- (ф) моторна возила;
- (г) намештај и непокретни инвентар, и
- (х) канцеларијска опрема.

**Почетно мерење некретнине, постројења и опреме који испуњавају услове за признавање за средство врши се по набавној вредности или по цени коштања.**

Накнадни издатак за некретнину, постројење и опрему признаје се као средство само када се тим издатком побољшава стање средства изнад његовог првобитно процењеног стандардног учинка. Примери побољшања која доводе до повећаних будућих економских користи укључују:

- (а) измену постројења, којом се продужава користан век трајања, укључујући и повећање капацитета;
- (б) надградња машинских делова, којом се постиже значајно унапређење квалитета излазних компоненти; и
- (ц) усвајање нових производних процеса који омогућавају значајно смањење претходно процењених трошкова пословања.

Издатак за поправке и одржавање некретнина, постројења и опреме настаје ради обнављања или одржавања будућих економских користи које предузеће може да очекује од првобитно процењеног стандардног учинка тог средства. Као такав, он се обично признаје као расход у тренутку када настане. На пример, трошкови сервисирања или ремонта постројења и опреме обично представљају расход, јер се њима обнавља, а не повећава, првобитно процењени стандардни учинак.

### ***Алтернативни поступак:***

*Почетно призната вредност некретнина, постројења и опреме увећава се за курсне разлике настале услед велике девалвације којом се повећавају обавезе по основу недавног стицања те имовине, а које се измирују у страном валути, с тим да кориговани износ ових средстава не прелази износ трошкова замене или износ који се може повратити, продајом или употребом имовине у зависности од тога која је вредност нижа (МРС 21).*



*У набавну вредност некретнине, постројења и опреме укључују се и трошкови камата који су настали по основу изградње или набавке тих средстава у складу са МРС 23.*

**Након почетног признавања, некретнина, постројење и опрема исказују се по набавној вредности или по цени коштања умањеној за укупан износ обрачунате амортизације и укупан износ губитака због обезвређења.**

Основицу за амортизацију некретнине, постројења и опреме чини набавна вредност или цена коштања по одбитку преостале вредности средстава. Ако је преостала вредност средстава безначајна, сматра се да је једнака нули, а када је значајна, преостала вредност се процењује на дан стицања и не повећава се накнадно због промене цена.

#### ***Алтернативни поступак:***

*Након почетног признавања, некретнина, постројење и опрема исказују се по ревалоризованом износу, који изражава њихову поштену вредност на дан ревалоризације, умањеној за укупан износ исправки вредности по основу амортизације и укупан износ исправки вредности по основу губитака због обезвређења.*

*Ревалоризација се врши онолико редовно колико је довољно да се исказани износ не разликује значајно од износа који би се утврдио да је примењен поступак исказивања по поштеној вредности на дан биланса стања.*

*Приликом ревалоризације некретнине, постројења и опреме, ревалоризују се сва некретнина, постројења и опрема из групе којој то средство припада.*

*Поштену вредност постројења и опреме обично чини њихова тржишна вредност која се утврђује проценом. Када не постоји доказ тржишне вредности, због посебности постројења и опреме и због тога што се они ретко продају, осим као део сталног пословања, они се процењују по амортизованој вредности њихове замене.*

*Учесталост ревалоризације зависи од кретања поштене вредности некретнине, постројења и опреме који се ревалоризују. Када се поштена вредност ревалоризованог средства знатно разликује од његове исказане вредности, потребна је нова ревалоризација. Честе ревалоризације нису неопходне за некретнине, постројења и опрему код којих су промене поштене вредности само незнатне. Уместо тога, довољна је ревалоризација сваких три или пет година.*

*Основицу за амортизацију некретнине, постројења и опреме чини ревалоризовани износ који изражава њихову поштену вредност по одбитку преостале вредности средстава. Ако је преостала вредност безначајна сматра се да је једнака нули, а када је значајна, процењује се на дан стицања и на дан сваке накнадне ревалоризације врши се нова процена преостале вредности средстава.*

Некретнине, постројења и опрема отписују се на терет расхода путем амортизације. Износ некретнине, постројења и опреме који подлеже амортизацији, отписује се систематски током њиховог кориснога века трајања применом пропорционалних стопа амортизације, које се утврђују путем следећег обрасца:

$$\text{Стопа амортизације} = 100/\text{корисни век трајања средстава}$$

За некретнине, постројења, опрему, остала основна средства и нематеријална улагања користе се следећи корисни век трајања и стопе амортизације:

Но.	Опис:	Корисни век трајања (година)	Стопа Фмортизације
<b>1.</b>	<b>ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ И ПОСТРОЈЕЊА</b>		
1.1.	Грађевински објекти високоградње и нискоградње армиранобетонске конструкције (зграде, мостови, тунели надвожњаци, лукобрани, нафтоводи, водоводи, плинроводи и далеководи), као и постројења која се сматрају самосталним грађевинским објектом	40	2,5%
1.2.	Грађевински објекти нискоградње с доњим стројем (доњи строј путева и пруга, бране, насипи и сл.)	33,33	3%
1.3.	Грађевински објекти високоградње и нискоградње дрвене конструкције	20	5%
1.4.	Остали грађевински објекти	10	10%
<b>2.</b>	<b>ОПРЕМА</b>		
2.1.	Опрема (производна и преносна опрема и постројења осим постројења која су наведена под тачком 1.1) и бродови	20	5%
2.2.	Погонски и пословни инвентар (стројеви, алати, транспортна средства и уређаји), авиони и шинска возила	10	10%
2.3.	Намештај, пословни инвентар у трговини, угоститељству и туризму	5	20%
2.4.	Канцеларијска опрема, рачунарска опрема, софтвер, телекомуникациона опрема, путничка моторна возила, возила на моторни погон и прикључни уређаји	4	25%
3.	<b>ВОЊЊАЦИ, ВИНОГРАДИ, ХМЕЉЊАЦИ И ДРУГИ ТРАЈНИ НАСИПИ</b>	10	10%
4.	<b>ОСНОВНО СТАДО</b>	5	20%
5.	<b>НЕМАТЕРИЈАЛНА УЛАГАЊА</b>	5	20%
6.	<b>ОСТАЛА НЕПОМЕНУТА СРЕДСТВА</b>	10	10%

### **Алтернативни поступак:**

*Некретнине, постројења и опрема отписују се применом дегресивног метода амортизације (или функционалног метода амортизације)*

Метод амортизације који се примењује изражава начин на који предузеће троши економске користи садржане у средству. Обрачунат трошак амортизације признаје се као расход периода у којем је настао, осим ако није укључен у исказани износ неког другог средства.

**Корисни век трајања** некретнине, постројења и опреме преиспитује се периодично и, ако су очекивања заснована на новим проценама значајно различита од претходних, обрачун трошкова амортизације за текући и будући период се коригује.

**Метод обрачуна амортизације** који се примењује на некретнину, постројења и опрему преиспитује се периодично и уколико је дошло до значајне промене у очекиваном обрасцу трошења економских користи од тих средстава, метод се мења тако да одражава тај измењени начин. Када је таква промена метода обрачуна амортизације неопходна, онда се она рачуноводствено обухвата као промена рачуноводствене процене, а обрачунати трошкови амортизације за текући и будући период се коригују.

Некретнине, постројења и опрема престају да се исказују у билансу стања, након **отуђивања** или када је средство трајно повучено из употребе и када се од његовог отуђења не очекују никакве будуће економске користи.

Добици или губици који проистекну из **расходовања** или **отуђења** некретнина, постројења и опреме утврђују се као разлика између процењених нето прилива од продаје и исказаног износа средства и признају се као приход или расход у билансу успеха.

## **Инвестиционе некретнине**

### **Члан 19.**

Инвестициона некретнина је некретнина (неко земљиште или зграда – или део зграде – или и једно и друго), коју (предузеће као власник или корисник финансијског лизинга) држи ради остваривања зараде од издавања некретнине или ради увећања вредности капитала или ради и једног и другог, а не ради:

- (а) употребе за производњу или снабдевања робом или пружање услуга или за потребе административног пословања; или
- (б) продаје у оквиру редовног пословања.

Инвестициона некретнина држи се ради остваривања зараде од издавања или ради увећања вредности капитала, или ради и једног и другог. Према томе, инвестициона некретнина ствара токове готовине који су у великој мери независни од остале имовине коју држи предузеће. По томе се инвестициона некретнина разликује од некретнине коју користи власник.

Примери инвестиционе некретнине су:

- (а) земљиште које се држи ради дугорочног увећања вредности капитала, а не ради краткорочне продаје у оквиру редовног пословања;
- (б) земљиште које се држи за будуће потребе, које тренутно нису утврђене. (Ако предузеће није утврдило да ће то земљиште да користи било као некретнину коју користи власник, било за потребе краткорочне продаје у оквиру редовног пословања, сматра се да се то земљиште држи ради увећања вредности капитала);
- (ц) зграда чији је власник предузеће (или коју предузеће држи по основу финансијског лизинга) и која је дата у закуп по основу једног или више оперативних лизинга; и
- (д) зграда која је празна, али који се држи ради давања у закуп по основу једног или више оперативних лизинга.

**Почетно мерење инвестиционе некретнине приликом стицања (набавке)** врши се по набавној вредности или цени коштања. При почетном мерењу, зависни трошкови набавке укључују се у набавну вредност или цену коштања

**Накнадни издаци** који се односе на већ признату инвестициону некретнину приписују се исказаном износу те инвестиционе некретнине ако је вероватно да ће прилив будућих економских користи да буде већи од првобитно процењене стопе приноса те инвестиционе некретнине. Сви остали накнадно настали издаци признају се као расход у периоду у којем су настали.

Након почетног признавања, **накнадно мерење** инвестиционе некретнине врши се према њиховој поштеној вредности. Поштена вредност инвестиционе некретнине обично је њена тржишна вредност. Поштена вредност мери се као највероватнија цена која реално може да се добије на тржишту, на дан биланса стања, у складу са дефиницијом поштене вредности. То је најбоља цена коју продавац реално може да добије и најповољнија цена коју

купац реално може да добије. Та процена конкретно искључује процењену цену која је повећана или смањена због посебних услова или околности, као што су нетипично финансирање, аранжмани продаје или поновног узимања у лизинг и посебне користи или концесије, које је дао неко ко има везе са продајом.

Добитак или губитак настао због промене поштене вредности инвестиционе некретнине укључује се у нето добитак или нето губитак периода у којем је настао.

**Алтернативни поступак:**

*Након почетног признавања, накнадно мерење инвестиционе некретнине врши се према методу набавне вредности или цене коштања (применом основног поступка из МРС 16 Некретнине, постројења и опрема), умањеној за укупан износ исправки вредности по основу амортизације и укупан износ исправки вредности по основу обезвређења.*

## **Дугорочни финансијски пласмани**

### **Члан 20.**

У оквиру дугорочних финансијских пласмана исказују се учешћа у капиталу зависних правних лица, учешћа у капиталу повезаних правних лица и учешћа у капиталу других правних лица и дугорочне хартије од вредности распложиве за продају. Такође, у овину дугорочних финансијских пласмана исказују се дугорочни кредити, зависним, повезаним и другим правним лицима, дугорочни кредити у земљи и иностранству, хартије од вредности које се држе до доспећа и остали дугорочни пласмани.

Наведени пласмани представљају финансијска средства која се приликом почетног признавања мере по њиховој набавној вредности која представља поштену вредност надокнаде која је дата за њих. Трошкови трансакције се укључују у почетно мерење свих финансијских средстава.

За потребе мерења финансијског средства након почетног признавања, финансијска средства се класификују у четири категорије:

- (а) зајмови и потраживања који су потекли од стране предузећа и који се не држе ради трговања;
- (б) улагања која се држе до доспећа;
- (ц) финансијска средства која су расположива за продају; и
- (д) финансијска средства која се држе ради трговања.

После почетног признавања, предузеће мери финансијска средства, укључујући и деривате који су средства, по њиховим поштеним вредностима, без било каквог умањивања за трансакционе трошкове које може начинити приликом продаје или другог отуђења.

Признати добитак или губитак који произлази из промене у поштеној вредности финансијског средства која није део односа заштите исказује се као добитак или губитак из финансијског средства које је расположиво за продају који је:

- (1) укључен у нето добитак или губитак у периоду у којем настаје; или
- (2) приказан директно у сопственом капиталу, кроз извештај о променама на сопственом капиталу (видети МРС 1 Приказивање финансијских извештаја, ставови 86–88) све док се финансијско средство не прода, наплати или на други начин отуђи, или док се не утврди да је финансијско средство обезвређено (видети ставове 117–119 МРС 1), у којем тренутку се

укупни добитак или губитак који је претходно био приказан у сопственом капиталу укључује у нето добитак или губитак периода.

Хартије од вредности расположиве за продају исказују се по набавној вредности умањеној за исправку вредности, или по тржишној вредности, зависно од тога која је нижа. Хартије од вредности за које не постоји активно тржиште исказују се по надокнадивој вредности. Надокнадива вредност је заснована на процени будућих новчаних токова, дисконтованих по просечној стопи активне камате на кредите.

#### Члан 21.

У посебним финансијским извештајима матичног предузећа, **улагања у зависна предузећа** која се обухватају у консолидованим финансијским извештајима, као и она која су искључена из консолидованих финансијских извештаја исказују се по набавној вредности.

**Метод набавне вредности** је рачуноводствени метод по којем се улагање исказује по набавној вредности. У билансу успеха исказује се приход од улагања само у оној мери у којој инвеститор прими свој део из расподеле нераспоређеног добитка корисника улагања, које се врши након дана стицања. Инвеститор признаје приход само у оној мери у којој прими свој део из расподеле нераспоређеног нето добитка корисника улагања, до које дође након дана када га је инвеститор стекао. Део из расподеле који се прими у износу који је виши од таквог добитка сматра се повраћајем инвестиције и исказује се као смањење набавне вредности инвестиције.

#### **Алтернативни поступак 1:**

*У посебним финансијским извештајима матичног предузећа, улагања у зависна предузећа која се обухватају у консолидованим финансијским извештајима, као и она која су искључена из консолидованих финансијских извештаја обухватају се помоћу метода учешћа (у складу са МРС 28 Рачуноводствено обухватање улагања у придружена предузећа).*

**Метод учешћа** је рачуноводствени метод по којем се улагање прво исказује по набавној вредности, а затим се прилагођава променама на инвеститоровом уделу у нето имовини корисника улагања. Удео инвеститора у резултатима пословања корисника улагања исказује се у билансу успеха. Према методу учешћа, улагање се прво исказује по набавној вредности, а исказана вредност се повећава или смањује тако да се призна инвеститоров удео у добитку или губитку корисника улагања након дана стицања. Делом из расподеле који се прими од корисника улагања смањује се исказани износ улагања. Такође, може бити потребно извршити корекцију исказаног износа због промена у инвеститоровом пропорционалном интересу у кориснику улагања, које су настале услед промена у капиталу корисника улагања, а које нису биле укључене у биланс успеха. Такве промене укључују промене настале из ревалоризације некретнина, посторојења, опреме и инвестиција, из разлика превођења страних валута и из усклађивања разлика произашлих из пословних комбинација.

#### **Алтернативни поступак 2:**

*У посебним финансијским извештајима матичног предузећа, улагања у зависна предузећа која се обухватају у консолидованим финансијским извештајима, као и она која су искључена из консолидованих финансијских извештаја обухватају се рачуноводствено као финансијска средства која су расположива за продају (у складу са МРС 39 Финансијски инструменти: Признавање и мерење).*

**Финансијска средства која су расположива за продају** су она финансијска средства која нису (а) зајмови и потраживања који су потекли од стране предузећа, (б) улагања која се држе до доспећа, или (ц) финансијска средства која се држе ради трговања. Финансијско средство се класификује као финансијско средство које је расположиво за продају уколико сасвим не припада ни једној од три друге категорије финансијских средстава – финансијска средства која се држе ради трговања, финансијска средства која се држе до доспећа и зајмови и потраживања који су потекли од стране предузећа. Финансијско средство класификује се као финансијско средство које се држи ради трговања, а не као финансијско средство које је расположиво за продају, уколико је то средство део портфеља сличних средстава за које постоји образац трговања ради остваривања добитка из краткорочних колебања цена или марже дилера.

#### Члан 22.

Учешћа у капиталу придружених правних лица над чијим пословањем постоји значајан утицај (учешће у акцијама са правом гласа од 20% до 50%) и други услови дефинисани МРС 28 Рачуноводствено обухватање улагања у придружена предузећа мере се према методу набавне вредности.

**Метод набавне вредности** је рачуноводствени метод по којем се улагање исказује по набавној вредности. У билансу успеха исказује се приход од улагања само у оној мери у којој инвеститор прими свој део из расподеле нераспоређеног добитка корисника улагања, које се врши након дана стицања.

#### *Алтернативни поступак:*

*Учешћа у капиталу придружених правних лица мере се према методу учешћа.*

*Метод учешћа је рачуноводствени метод по којем се улагање прво исказује по набавној вредности, а затим се прилагођава променама на инвеститоровом уделу у нето имовини корисника улагања. Удео инвеститора у резултатима пословања корисника улагања исказује се у билансу успеха.*

#### Залихе

#### Члан 23.

Залихе су средства (а) која се држе за продају у уобичајеном току пословања; (б) која су у процесу производње а намењене су за продају; или (ц) у облику материјала или помоћних средстава која се троше у процесу производње или приликом пружања услуга. Залихе обухватају:

- 1) робу која је набављена и држи се ради препродаје, укључујући робу на мало која се држи ради препродаје или земљиште и друге некретнине које се држе ради препродаје;
- 2) готове производе које је произвело предузеће;
- 3) недовршене производе чија је производња у току; и
- 4) основни и помоћни материјал који ће бити искоришћени у процесу производње.

## Залихе робе

### Члан 24.

Залихе робе мере се по набавној вредности коју чини фактурна цена добављача, увозне дажбине и други порези (осим оних које предузеће може накнадно да поврати од пореских власти), трошкови превоза, манипулативни трошкови и други трошкови који се могу директно приписати стицању залиха робе. Попуст, рабати и друге сличне ставке одузимају се при утвђивању трошкова набавке робе.

Трошкови набавке могу укључивати и курсне разлике које директно настају приликом недавног стицања залиха које су фактурисане у иностраној валути, у ретким околностима које су дозвољене према допушеном алтернативном приступу из МРС 21 Ефекти промена курсева размене страних валута. Те курсне разлике ограничене су на оне које настају из велике девалвације или депресијације вредности валуте против којих не постоји ниједно практично средство заштите и које утичу на обавезе које се не могу измирити, а које су настале по основу недавног стицања залиха.

**Обрачун излаза (продаје) залиха робе, врши се по методи просечне пондерисане цене.**

Према методи пондерисаног просека, набавна цена сваке ставке одређује се на основу пондерисаног просека набавне цене сличних ставки на почетку периода и набавне цене сличних ставки које су набављене током тог периода. Просек се може израчунавати периодично или приликом пријема сваке наредне пошиљке, у зависности од околности у предузећу.

Ако се залихе робе воде по продајним ценама, обрачун разлике у цени врши се тако да вредност излаза робе и вредност робе на залихама буде исказана по методи просечне пондерисане цене.

#### **Алтернативни поступак 1:**

*Обрачун излаза (продаје) залиха робе, врши се по методи „прва улазна цена једнака је првој излазној цени“ (ФИФО).*

*На основу ФИФО методе претпоставља се да ставке залиха које су прве набављене буду прве и продате, што има за последицу да су ставке које остају на залихама на крају периода оне ставке које су последње набављене или произведене.*

#### **Алтернативни поступак 2:**

*Обрачун излаза (продаје) залиха робе врши се по методи „последња улазна цена једнака је првој излазној цени“ (ЛИФО).*

*На основу ЛИФО методе претпоставља се да се ставке залиха које су последње набављене или произведене прве продају, што за последицу има да су ставке које остају на залихама на крају периода оне ставке које су прве набављене.*

## Залихе материјала

### Члан 25.

Залихе материјала које се набављају од добављача мере се по набавној вредности, док се залихе материјала који је произведен као сопствени учинак предузећа мере по цени коштања, односно по нето продајној вредности, ако је нижа.

Набавну вредност или цену коштања залиха чине сви трошкови набавке, трошкови производње (конверзије) и други настали трошкови неопходни за довођење залиха на њихово садашње место и стање.

Трошкови набавке залиха обухватају набавну цену, увозне дажбине и друге порезе (осим оних које предузеће може накнадно да поврати од пореских власти), трошкове превоза, манипулативне трошкове и друге трошкове који се могу директно приписати стицању готових производа, материјала и услуга. Попуст, рабати и друге сличне ставке одузимају се при утврђивању трошкова набавке.

Трошкови набавке могу укључивати и курсне разлике које директно настају приликом недавног стицања залиха које су фактурисане у страниј валути, у ретким околностима које су дозвољене према допуштеном алтернативном приступу из МРС 21 Ефекти промена курсева размене страних валута. Те курсне разлике ограничене су на оне које настају из велике девалвације или депресијације вредности валуте против којих не постоји ниједно практично средство заштите и које утичу на обавезе које се не могу измирити, а које су настале по основу недавног стицања залиха.

Када се материјал производи као производ сопствене производње и даље користи у наредној фази процеса производње, његова процена врши се у висини трошкова производње тих залиха а највише до нето продајне вредности тих залиха.

**Обрачун излаза (утрошка) залиха материјала, врши се по методи просечне пондерисане цене.**

Према методи пондерисаног просека, набавна цена сваке ставке одређује се на основу пондерисаног просека набавне цене сличних ставки на почетку периода и набавне цене сличних ставки које су набављене или произведене током тог периода. Просек се може израчунавати периодично или приликом пријема сваке наредне пошиљке, у зависности од околности у предузећу.

Ако се залихе материјала воде по планским набавним ценама, обрачун одступања у ценама врши се тако да вредност излаза материјала и вредност материјала на залихама буде исказана по методи просечне пондерисане цене.

#### ***Алтернативни поступак 1:***

*Обрачун излаза (утрошка) залиха материјала, врши се по методи „прва улазна цена једнака је првој излазној цени“ (ФИФО).*

*На основу ФИФО методе претпоставља се да ставке залиха које су прве набављене буду прве и продате, што има за последицу да су ставке које остају на залихама на крају периода оне ставке које су последње набављене или произведене.*

#### ***Алтернативни поступак 2:***

*Обрачун излаза (утрошка) залиха материјала врши се по методи „последња улазна цена једнака је првој излазној цени“ (ЛИФО).*

*На основу ЛИФО методе претпоставља се да се ставке залиха које су последње набављене или произведене прве утроше, што за последицу има да су ставке које остају на залихама на крају периода оне ставке које су прве набављене или произведене.*



## Залихе недовршене производње и готових производа

### Члан 26.

Залихе недовршене производње и готових производа настају као резултат производног процеса предузећа. Ове залихе мере се по цени коштања, односно по нето продајној вредности, ако је нижа.

Трошкови производње (конвезије) залиха обухватају трошкове који су директно повезани са јединицама производа, као што је директна радна снага. Они, такође, обухватају систематско додељивање фиксних и променљивих режијских трошкова који настају приликом утрошка материјала за производњу готових производа. Фиксни режијски трошкови су они индиректни трошкови производње који су релативно константни, без обзира на обим производње, као што су амортизација и одржавање фабричких зграда и опреме, као и трошкови руковођења и управљања фабриком. Промењиви режијски трошкови су они индиректни трошкови производње који се мењају, директно или скоро директно, сразмерно промени обима производње, као што су индиректни материјал и индиректна радна снага.

Додељивање фиксних режијских трошкова трошковима производње заснива се на уобичајеном капацитету производних објеката. Уобичајени капацитет је производња за коју се очекује да ће у просеку бити остварена током више периода или сезона у нормалним околностима, узимајући при том у обзир губитак капацитета услед планираног одржавања. Стварни ниво производње може да се користи, ако је приближан уобичајеном капацитету. Износ фиксних режијских трошкова који се додељују свакој јединици производње не може да се последишно повећа због ниске производње или неискоришћености постројења. Недодељени режијски трошкови признају се као расход у периоду у којем су настали. У периодима неуобичајено велике производње, износ фиксних режијских трошкова који је додељен свакој јединици производа смањује се тако да се залихе не мере изнад цене коштања. Промењиви режијски трошкови додељују се свакој јединици производа на основу стварне употребе производних капацитета.

Резултат производног процеса може да буде више производа који се производе истовремено. То је случај, на пример, када се производе заједнички производи или када постоје производ и нузпроизвод. Кад трошкови производње сваког производа не могу посебно да се одреде, тада се додељују производима на разумној и доследној основи. На пример, додељивање може да буде засновано на релативној продајној вредности сваког производа, у фази производног процеса када се производи могу одвојено идентификовати или по окончању производње. Већина нузпроизвода је по својој природи безначајна. Када је то случај, они се углавном мере по нето продајној вредности и та вредност се одузима од цене коштања главног производа. Као резултат овога, исказани износ главног производа не разликује се значајно од његове цене коштања.

Други трошкови укључују се у цену коштања залиха само у мери у којој су настали приликом довођења залиха на њихово садашње место и у садашње стање. На пример, у цену коштања залиха могу се укључити и непроизводни режијски трошкови или трошкови пројектовања производа за посебне купце.

Примери трошкова који су искључени из цене коштања залиха и признати као расходи у периоду у којем су настали су следећи:

- (а) неуобичајено велико расипање материјала, радне снаге или други трошкови производње;
- (б) трошкови складиштења (осим ако ти трошкови нису неопходни у процесу производње пре наредне фазе производње);

(ц) режијски трошкови администрације који не доприносе довођењу залиха на садашње место и у садашње стање, и  
(д) трошкови продаје.

У одређеним околностима, трошкови позајмљивања се укључују у цену коштања залиха. Те околности су утврђене допуштеним алтернативним поступком из МРС 23 Трошкови позајмљивања.

Цена коштања залиха ставки које обично нису међусобно замењиве или услуга које су произведене и раздвојене на посебне пројекте утврђује се путем јасне идентификације сваког појединачног трошка.

Јасна идентификација трошка значи да су специфични трошкови додељени идентификованим ставкама залиха. То је одговарајући поступак за ставке које су раздвојене на специфичне пројекте, без обзира на то да ли су купљене или произведене. Међутим, јасна идентификација трошкова није одговарајући поступак када постоји велики број ставки залиха, које су обично међусобно замењиве. У таквим околностима, за утврђивање ефеката на нето добитак или губитак периода могла би да се користи метода одабира оних ставки које остају у залихама.

**Залихе недовршене производње и готових производа мере се по цени коштања, а излаз залиха се утврђује методом просечне пондерисане цене.**

Према методи пондерисаног просека, цена коштања сваке ставке одређује се на основу пондерисаног просека цене коштања сличних ставки на почетку периода и цене коштања сличних ставки које су набављене или произведене током тог периода. Просек се може израчунавати периодично или приликом пријема сваке наредне пошиљке, у зависности од околности у предузећу.

#### ***Алтернативни поступак 1:***

*Залихе недовршене производње и готових производа мере се по цени коштања, а излаз залиха се утврђује по методи „прва улазна цена једнака је првој излазној цени“ (ФИФО).*

*На основу ФИФО методе претпоставља се да ставке залиха које су прве набављене буду прве и продате, што има за последицу да су ставке које остају на залихама на крају периода оне ставке које су последње набављене или произведене.*

#### ***Алтернативни поступак 2:***

*Залихе недовршене производње и готових производа мере се по цени коштања, а излаз залиха се утврђује по методи „последња улазна цена једнака је првој излазној цени“ (ЛИФО).*

*На основу ЛИФО методе претпоставља се да се ставке залиха које су последње набављене или произведене прве продају, што за последицу има да су ставке које остају на залихама на крају периода оне ставке које су прве набављене или произведене.*

Могуће је да цена коштања залиха не може да се поврати ако су те залихе оштећене, ако су постале у целини или делимично застареле или ако је њихова продајна цена опала. Могуће је да цена коштања не може да се поврати и ако се повећају процењени трошкови завршетка или процењени трошкови који ће настати у вези са продајом. Пракса отписивања залиха испод њихове цене коштања до нето продајне вредности у складу је са становиштем да средства не треба да се исказују у износима који су већи од оних за које се очекује да ће се остварити од њихове продаје или употребе.

Залихе се обично отписују до нето продајне вредности на појединачној основи. Међутим, у неким околностима прикладно је да се сличне или повезане ставке групишу. То може бити случај са ставкама залиха које се односе на исту производну линију, који имају сличну намену или коначну употребу, које се производе и пласирају на тржишту на истом географском подручју и које не могу да се практично процене одвојено од других ставки у тој производној линији. Није одговарајуће да се залихе отписују по групама залиха, на пример, готови производи или све залихе у одређеној привредној грани или географском сегменту. Пружаоци услуга обично групишу трошкове по свакој услузи за коју ће се наплаћивати посебна продајна цена. Према томе, свака таква услуга третира се као посебна ставка.

### **Краткорочна потраживања и пласмани**

#### **Члан 27.**

Краткорочна потраживања обухватају потраживања од купаца – зависних и повезаних правних лица и осталих купаца у земљи и иностранству по основу продаје производа робе и услуга.

Краткорочни пласмани обухватају кредите, хартије од вредности и остале краткорочне пласмане са роком доспећа, односно продаје до годину дана од дана чинидбе, односно од дана биланса.

Краткорочна потраживања од купаца мере се по вредности из оригиналне фактуре. Ако се вредност у фактури исказује у иностранској валути, врши се прерачунавање у извештајну валуту по курсу важећем на дан трансакције. Промене девизног курса од датума трансакције до датума наплате потраживања исказују се као курсне разлике у корист прихода или на терет расхода. Потраживања исказана у иностранској валути на дан биланса прерачунавају се према важећем курсу, а курсне разлике признају се као приход или расход периода.

Краткорочни финансијски пласмани који се не држе ради трговања мере се по амортизованој вредности, не узимајући у обзир намеру предузећа да их држи до доспећа.

Уколико постоји вероватноћа да предузеће неће бити у стању да наплати све доспеле износе (главницу и камату) према уговорним условима задате кредите, потраживања или улагања која се држе до доспећа која су исказана по амортизованој вредности, настао је губитак због обезвређивања или ненаплативих потраживања. Висина губитка утврђује се као разлика између исказаног износа средства и садашње вредности очекиваних будућих токова готовине есконтованих по првобитној ефективној каматној стопи финансијског инструмента (износ који може да се поврати). Токови готовине који се односе на краткорочна потраживања обично се не есконтују. Исказани износ средства умањује се до његове процењене вредности која може да се поврати било директно, било коришћењем рачуна исправке вредности. Износ губитка укључује се у нето добитак или губитак периода.

### **Приходи и расходи**

#### **Члан 28.**

**Приходи** обухватају приходе од уобичајених активности предузећа и добитке. Приходи од уобичајених активности су приходи од продаје робе, производа и услуга, приходи од активирања учинака, приходи од субвенција, дотација, регреса, компензација и повраћаја

дажбина по основу продаје робе, производа и услуга, приходи од доприноса и чланарина и други приходи који су обрачунати у књиговодственој исправи, независно од времена наплате. Добици представљају друге ставке које задовољавају дефиницију прихода и могу, али не морају да проистекну из уобичајених активности предузећа. Добици представљају повећања економских користи и као такви по природи нису различити од прихода. Добици укључују добитке проистекле из продаје дугорочних средстава, нереализоване добитке; на пример, оне што проистичу из ревалоризације утрживих вредносних папира и оне што резултирају из пораста исказане вредности дугорочних средстава. Добици се приказују на нето основи, након умањења за одговарајуће расходе.

Различите врсте средстава могу да буду примљене или већане преко прихода; примери укључују готовину, потраживања и робу и услуге које су примљене у замену за испоручене производе и услуге. Приходи такође могу настати из измирења обавеза. На пример, предузеће може да испоручи робу и пружи услуге ради измирења обавезе по основу отплате преосталог дуга.

**Расходи** обухватају трошкове који проистичу из уобичајених активности предузећа и губитке. Трошкови који проистичу из уобичајених активности предузећа укључују расходе директног материјала и робе и друге пословне расходе (трошкови осталог материјала, производне услуге, резервисања, амортизација, нематеријални трошкови, порези и доприноси правног лица независни од резултата, бруто зараде и остали лични расходи), независно од момента плаћања.

Губици представљају друге ставке које задовољавају дефиницију расхода и могу, али не морају, да проистекну из уобичајених активности предузећа. Губици представљају смањења економских користи и као такви нису по својој природи различити од других расхода.

Губици укључују, на пример, оне који су последица катастрофа, као што су пожар и поплава, али и оне који су произашли из продаје дугорочних средстава. Дефиниција расхода, такође, укључује нереализоване губитке, на пример, оне произашле из ефеката пораста курсева стране валуте у вези са задуживањима предузећа у тој валути. Када се губици признају у билансу успеха, приказују се посебно, због тога што је сазнање о њима корисно при доношењу економских одлука. Губици се обично приказују на нето основи, након умањења за одговарајуће приходе.

## **Трошкови позајмљивања**

### **Члан 29.**

Трошкови позајмљивања су камате и други трошкови који настају у предузећу у вези са позајмљивањем финансијских средстава. Трошкови позајмљивања могу да укључе:

- (а) камату на дозвољено прекорачење на рачуну и краткорочна и дугорочна позајмљивања;
- (б) амортизацију есконта или премија у вези са позајмљивањем;
- (ц) амортизацију споредних трошкова насталих у вези са аранжманом позајмљивања;
- (д) финансијске трошкове по основу финансијског лизинга који се признају у складу са МРС 17 Лизинг; и
- (е) курсне разлике које произлазе из позајмљивања износа у иностраној валути, у оној мери у којој се оне сматрају корекцијом трошкова камата.

**Трошкови позајмљивања признају се као расход у периоду у којем су настали, без обзира на то како се позајмљена средства користе.**

### **Алтернативни поступак:**

*Трошкови позајмљивања признају се као расход у периоду у којем су настали, осим у мери у којој се капитализују.*

*Трошкови позајмљивања који се могу непосредно приписати стицању, изградњи или изради средства које се оспособљава за употребу, укључују се у набавну вредност или цену коштања тог средства. Износ трошкова позајмљивања који се могу непосредно приписати стицању, изградњи или изради средства укључују се у набавну вредност или цену коштања тог средства. Такви трошкови позајмљивања капитализују се као део набавне вредности или цене коштања тог средства, када је вероватно да ће ти трошкови донети предузећу будуће економске користи и када могу да се поуздано измере. Остали трошкови позајмљивања признају се као расход у периоду у којем су настали.*

## **Финансијске обавезе**

### **Члан 30.**

Финансијским обавезама сматрају се дугорочне обавезе (обавезе према повезаним правним лицима и правним лицима са узајамним учешћем, дугорочни кредити, обавезе по дугорочним хартијама од вредности и остале дугорочне обавезе), краткорочне финансијске обавезе (обавезе према повезаним правним лицима и правним лицима са узајамним учешћем, краткорочни кредити и остале краткорочне финансијске обавезе), краткорочне обавезе из пословања (добављачи и остале обавезе из пословања) и остале краткорочне обавезе.

Краткорочним обавезама сматрају се обавезе које доспевају у року до годину дана, од дана чинидбе, односно од дана годишњег биланса.

Финансијска обавеза је свака обавеза која представља уговорну обавезу:

- а) предаје готовине или другог финансијског средства другом предузећу; или
- б) размене финансијских инструмената са другим предузећем под потенцијално неповољним условима.

Предузеће може да има уговорну обавезу која може да се измири било плаћањем финансијским средствима, било плаћањем сопственим акцијама. У том случају, уколико број акција који је потребан за измирење обавеза варира са променама њихове поштене вредности, тако да се плаћање врши у износу поштене вредности акција који је једнак износу уговорне обавезе, ималац обавезе није изложен добитку или губитку насталом услед промене цена његових акција. Таква обавеза се рачуноводствено обухвата као финансијска обавеза предузећа.

Приликом почетног признавања предузеће мери финансијску обавезу по њеној набавној вредности која представља поштену вредност надокнаде која је примљена за њу. Трансакциони трошкови се укључују у почетно мерење свих финансијских обавеза.

Након почетног признавања, предузеће мери све финансијске обавезе по амортизованој вредности, осим обавезе које држи ради трговања и деривата који представљају обавезе које мери по поштеној вредности.

Смањење обавеза по основу закона, ванпарничног поравнања и сл. врши се директним отписивањем.

## Дугорочна резервисања

### Члан 31.

Дугорочно резервисање се признаје када: а) предузеће има обавезу (правну или стварну) која је настала као резултат прошлог догађаја, б) је веровато да ће одлив ресурса који садрже економске користи бити потребан за измирење обавеза, и ц) износ обавезе може поуздано да се процени. Уколико ови услови нису испуњени резервисање се не признаје.

Дугорочна резервисања обухватају резервисања за трошкове у гарантном року, резервисања за трошкове обнављања природних богатстава, резервисања за задржане кауције и депозите, резервисања за трошкове реструктурирања предузећа резервисања за пензије, и остала дугорочна резервисања за покриће обавеза (правних или стварних), насталих као резултат прошлих догађаја, за које је вероватно да ће изазвати одлив ресурса који садрже економске користи, ради њиховог измиривања и које се могу поуздано проценити (на пример, спорови у току), као и резервисања за издате гаранције и друга јемства.

Дугорочна резервисања за трошкове и ризике прате се по врстама, а њихово смањење, односно укидање врши се у корист прихода.

Резервисања се не признају за будуће пословне губитке.

Резервисања се разликују од других обавеза као што су, на пример, обавезе према добављачима и обрачунате обавезе, јер је код њих присутна неизвесност у погледу рока настанка или износа будућих издатака који су потребни за измирење.

Мерење резервисања врши се у износу који је признат као резервисање и он представља најбољу процену издатка који је потребан за измирење садашње обавезе на дан биланса стања.

Резервисања се испитују на дан сваког биланса стања и коригују тако да одражавају најбољу садашњу процену. Ако више није вероватно да ће одлив ресурса који представљају економске користи бити потребан за измирење обавезе, резервисање се укида.

Тамо где је учинак временске вредности новца значајан, износ резервисања представља садашњу вредност издатака за које се очекује да ће бити потребни за измирење обавезе.

Због временске вредности новца, резервисања у вези са одливима готовине који настају одмах после дана биланса стања штетнија су од оних где одливи готовине у истом износу настају касније. Резервисања се, дакле, дисконтују, тамо где је учинак значајан.

Дисконтна стопа је стопа пре опорезивања која одражава текуће тржишне процене временске вредности новца и ризика специфичних за обавезу. Дисконтна стопа не одражава ризике за које су процене будућих токова готовине кориговане.

## IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

### Члан 32.

Биланс стања на дан 31. децембра 2003. године представља почетни биланс стања у складу са МСФИ, а датум преласка на примену МСФИ је 1. јануар 2004. године.

### Члан 33.

Даном ступања на снагу овог Правилника престаје да важи Правилник о рачуноводству који је донесен \_\_\_\_\_ године.

#### Члан 34.

Овај Правилник ступа на снагу у року од осам дана од дана доношења и примењиваће се на састављање почетног биланса стања који се саставља у свим периодима презентираним у првим финансијским извештајима састављеним у складу са МСФИ.“